

Βρυξέλλες, 26.11.2015
COM(2015) 690 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2016

Ενίσχυση της ανάκαμψης και προώθηση της σύγκλισης

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2016

Ενίσχυση της ανάκαμψης και προώθηση της σύγκλισης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται σε συγκρατημένη ανάκαμψη. Ο ρυθμός της οικονομικής δραστηριότητας αναμένεται να επιταχυνθεί σταδιακά. Η ανεργία μειώνεται αλλά παραμένει σε ιστορικά υψηλά επίπεδα. Στην ανάκαμψη συμβάλλουν προσωρινοί θετικοί παράγοντες, όπως οι χαμηλές τιμές του πετρελαίου, το σχετικά αδύναμο ευρώ και η άσκηση διευκολυντικών νομισματικών πολιτικών. Επίσης στην ανάκαμψη αντικατοπτρίζονται τα πρώτα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων που εφαρμόστηκαν κατά τα τελευταία έτη. Ταυτόχρονα, έχουν ενταθεί οι προβληματισμοί στον τομέα της ασφάλειας και οι γεωπολιτικές εντάσεις, ενώ οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας συνιστούν ολοένα και μεγαλύτερη πρόκληση, ιδίως στις αναδυόμενες οικονομίες.

Οι οικονομικές επιδόσεις και οι κοινωνικές συνθήκες, καθώς και η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων παραμένουν ανομοιογενείς ανά την ΕΕ. Πολλές οικονομίες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τις σημαντικές προκλήσεις της υψηλής μακροχρόνιας ανεργίας και της ανεργίας των νέων. Η αύξηση της παραγωγικότητας παραμένει αργή, επηρεάζοντας την ανταγωνιστικότητα και το βιοτικό επίπεδο. Τα υψηλά επίπεδα ιδιωτικού και δημόσιου χρέους συμβάλλουν στη συγκράτηση των επενδύσεων. Η ανάπτυξη και η απασχόληση παρεμποδίζονται επίσης από τη διατήρηση ορισμένων μακροοικονομικών ανισορροπιών, οι οποίες επισημαίνονται στην έκθεση του 2016 για τον μηχανισμό επαγρύπνησης που εγκρίθηκε μαζί με την παρούσα ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης¹.

Η φετινή, άνευ προηγουμένου, εισροή προσφύγων και αιτούντων άσυλο αποτελεί σημαντική νέα εξέλιξη σε ορισμένα κράτη μέλη. Τούτο έχει άμεσες επιπτώσεις υπό μορφήν πρόσθετων δημοσίων δαπανών σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο. Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, μπορεί επίσης να έχει θετικές επιπτώσεις στην προσφορά εργατικού δυναμικού και την ανάπτυξη, με την προϋπόθεση να έχουν θεσπιστεί οι σωστές πολιτικές για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και για τη διαδικασία ένταξης.

Στο πλαίσιο αυτό, οι πολιτικές πρέπει να στραφούν στην εδραίωση της ανάκαμψης και την προώθηση της σύγκλισης με όσους σημειώνουν τις καλύτερες επιδόσεις. Τα κράτη μέλη πρέπει να αξιοποιήσουν την ευνοϊκή συγκυρία για την αποτελεσματική εφαρμογή φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων και υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών. Η επανεκκίνηση της διαδικασίας ανοδικής οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και εντός των κοινωνιών.

Κυριότερα πορίσματα των φθινοπωρινών προβλέψεων της Επιτροπής του 2015

- Στο σύνολο της ΕΕ, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται να επιταχυνθεί από 1,9% το 2015 σε 2,0% το 2016 και 2,1% το 2017.
- Η απασχόληση στην ΕΕ αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,0% το 2015 και κατά 0,9% το 2016 και το 2017. Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να μειωθεί από 9,5% το 2015 σε 9,2% και 8,9% το 2016 και το 2017 αντίστοιχα.
- Ο ετήσιος πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί από 0% στην ΕΕ το 2015 σε 1,1% το επόμενο έτος και σε 1,6% το 2017.
- Ο συνολικός δείκτης του ελλείμματος προς το ΑΕΠ για το σύνολο της ΕΕ προβλέπεται να μειωθεί από το, εκτιμώμενο, 2,5% φέτος σε 1,6% το 2017, ενώ ο δείκτης του χρέους προς το ΑΕΠ

¹ COM(2015) 691.

Κατά το πρώτο έτος της θητείας της, η Επιτροπή ανταποκρίθηκε στις εξαγγελίες της και παρουσίασε φιλόδοξες πρωτοβουλίες για την υποστήριξη της απασχόλησης και της ανάπτυξης, την ενίσχυση της οικονομικής σύγκλισης και την ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Το επενδυτικό σχέδιο της Επιτροπής για την Ευρώπη, ύψους 315 δισ. ευρώ, για την αναθέρμανση της απασχόλησης και της ανάπτυξης, έχει τεθεί σε εφαρμογή. Η Επιτροπή έχει επίσης υποβάλει σειρά συγκεκριμένων προτάσεων για την υλοποίηση των βασικών δομικών στοιχείων της Στρατηγικής για την Ενιαία Αγορά,² της Ένωσης Κεφαλαιαγορών³, της Ενεργειακής Ένωσης⁴ και της Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς⁵. Έχουν γίνει σημαντικά βήματα για τη διασφάλιση δίκαιης και αποτελεσματικής φορολόγησης των εταιρειών⁶. Η Επιτροπή έχει διασφαλίσει ταχεία νομοθετική συνέχεια στον οδικό χάρτη για την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE) που προβλέπει η Έκθεση των Πέντε Προέδρων.⁷ Τέλος, η Επιτροπή εξακολουθεί να εργάζεται συστηματικά και συνεχώς ώστε να υπάρξει συντονισμένη ευρωπαϊκή απάντηση στο προσφυγικό και το μεταναστευτικό ζήτημα.

Η παρούσα Επιτροπή χάραξε τη στρατηγική απασχόλησης και ανάπτυξης το προηγούμενο έτος κατά την παρουσίαση της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης για το 2015. Σήμερα, με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016, θέτει τις προτεραιότητες για το προσεχές έτος. Η επαναφορά της ανάκαμψης σε βιώσιμη πορεία και η αναζωογόνηση της διαδικασίας σύγκλισης μπορούν να επιτευχθούν μόνον εάν συνεργαστούν όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη. Τούτο απαιτεί ενεργό συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων, των κοινωνικών εταίρων, των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών εν γένει. Σύμφωνα με την πρόταση που διατυπώνεται στην ανακοίνωσή της για την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, η Επιτροπή συνεργάστηκε με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πριν από την υποβολή της παρούσας ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης⁸. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα συνεχίσει να διαδραματίζει καθοδηγητικό ρόλο και να παρέχει πολιτικές κατευθύνσεις για οικονομικές και κοινωνικές προτεραιότητες. Ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την ενίσχυση της δημοκρατικής λογοδοσίας, της διαφάνειας και την προώθηση του ενστερνισμού των μεταρρυθμίσεων.

1. Προτεραιότητες πολιτικής

Οι οικονομικές και κοινωνικές προτεραιότητες της Ετήσιας Επισκόπησης της Ανάπτυξης για το 2015 εξακολουθούν να ισχύουν, αλλά οι προσπάθειες πολιτικής πρέπει να ενισχυθούν ώστε να επιστρέψει η ανάκαμψη σε βιώσιμη τροχιά, να ενεργοποιηθούν οι επενδύσεις, να ενισχυθεί η ικανότητα προσαρμογής των κρατών μελών της ΕΕ, να προωθηθεί η παραγωγικότητα και να επιταχυνθεί η διαδικασία σύγκλισης. Υπό αυτό το πρίσμα, η

² COM(2015) 550.

³ COM(2015) 468.

⁴ COM(2015) 080.

⁵ COM(2015) 192.

⁶ COM(2015) 302.

⁷ COM(2015) 600.

⁸ Μεταξύ άλλων, στη σύνοδο ολομέλειας της 11ης Νοεμβρίου 2015.

Επιτροπή προτείνει να επικεντρωθούν οι προσπάθειες στις τρεις ακόλουθες προτεραιότητες για το 2016:

— **Αναζωογόνηση των επενδύσεων** — (i) η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την κινητοποίηση ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων και η επιλογή στρατηγικών σχεδίων στο πλαίσιο του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη πρέπει να συνοδεύεται από βελτιωμένο επενδυτικό και ρυθμιστικό περιβάλλον σε εθνικό καθώς και σε ευρωπαϊκό επίπεδο· (ii) η τραπεζική ένωση πρέπει να ολοκληρωθεί ώστε να ενισχυθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα στη ζώνη του ευρώ και πέραν αυτής· οι εργασίες για την Ένωση Κεφαλαιαγορών πρέπει να επιταχυνθούν, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε περισσότερες και πιο διαφοροποιημένες πηγές χρηματοδότησης και ο χρηματοπιστωτικός τομέας να μπορεί να στηρίξει πλήρως την πραγματική οικονομία· τα αποθέματα χρέους που αποτελούν τροχοπέδη για χρηματοδοτικές και επενδυτικές αποφάσεις πρέπει και αυτά να αντιμετωπιστούν· (iii) οι επενδυτικές προτεραιότητες πρέπει να υπερβούν τις παραδοσιακές υποδομές και να επεκταθούν στο ανθρώπινο δυναμικό και στις συναφείς με αυτό κοινωνικές επενδύσεις.

— **Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό των οικονομιών μας** — (i) οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να βασίζονται στον αποτελεσματικό συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών και να αποσκοπούν στην υψηλότερη παραγωγικότητα και την ανοδική σύγκλιση· (ii) οι πολιτικές για την αγορά εργασίας πρέπει να επιτυγχάνουν εξισορρόπηση μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας· ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας· (iii) οι περισσότερο ολοκληρωμένες και ανταγωνιστικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών θα προωθήσουν την καινοτομία και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

— **Υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές** — (i) πρέπει να συνεχιστεί η υποστήριξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης με γνώμονα την ανάπτυξη και τη δικαιοσύνη σε πολλές χώρες· (ii) τα φορολογικά συστήματα πρέπει να αντιμετωπίσουν τα αντικίνητρα για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και να καταστούν πιο δίκαια και ακόμη πιο αποτελεσματικά· (iii) τα συστήματα κοινωνικής προστασίας θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στους κινδύνους καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής, ενώ, ταυτόχρονα, να παραμένουν φορολογικώς βιώσιμα ενόψει των επικείμενων δημογραφικών προκλήσεων.

Αυτές οι προτεραιότητες υποστηρίζουν τον οδικό χάρτη που προβλέπει η έκθεση των πέντε Προέδρων για την ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Δίνουν επίσης ισχυρότερη έμφαση στην απασχόληση και τις κοινωνικές επιδόσεις.

Με βάση την εμπειρία από το παρελθόν έτος, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα περιλαμβάνει εφεξής δύο διαδοχικά στάδια, ώστε να γίνεται σαφέστερη η διάκριση μεταξύ ενός ευρωπαϊκού σταδίου (από τον Νοέμβριο έως τον Φεβρουάριο) και ενός εθνικού σταδίου (από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούνιο). Πέραν της απαραίτητης ενίσχυσης του συντονισμού και της εποπτείας των οικονομικών πολιτικών και των δημοσιονομικών διαδικασιών όλων των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ, είναι ανάγκη να παρακολουθείται και να αναλύεται προσεκτικά η συνολική οικονομική, κοινωνική και δημοσιονομική κατάσταση της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της και η ανάλυση αυτή να λαμβάνεται υπόψη κατά τη χάραξη των εθνικών πολιτικών. Προκειμένου να ληφθούν καλύτερα υπόψη σε πρώιμο στάδιο οι προκλήσεις σε

ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, η Επιτροπή δημοσιεύει σήμερα την πρότασή της περί συστάσεων για τη ζώνη του ευρώ μαζί με την παρούσα ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης.⁹

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» — καλύτερη εφαρμογή και παρακολούθηση

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» δρομολογήθηκε το 2010 ως στρατηγική της ΕΕ για την επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης για την Ευρώπη· είχε θέσει πέντε φιλόδοξους στόχους στους τομείς της απασχόλησης, της έρευνας και ανάπτυξης, της κλιματικής αλλαγής και της ενέργειας, της εκπαίδευσης και της καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τους οποίους πρέπει να επιτύχει η ΕΕ έως το 2020. Μολονότι είμαστε στη σωστή πορεία για την επίτευξη των στόχων για την κλιματική αλλαγή, την ενέργεια και την εκπαίδευση, η κρίση έχει εκτροχιάσει την πρόοδο ως προς τους άλλους στόχους, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τομείς όπου η κατάσταση έχει επιδεινωθεί. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» έχει χρησιμεύσει ως πλαίσιο αναφοράς για δραστηριότητες σε επίπεδο ΕΕ, στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο υπό διάφορες συνθέσεις του, αλλά και στο εθνικό και περιφερειακό επίπεδο: τα κράτη μέλη έχουν θέσει εθνικούς στόχους σε συνάρτηση με τους στόχους της ΕΕ· η υποβολή εκθέσεων σχετικά με τους εν λόγω στόχους έχει πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο των ετήσιων εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων· η Eurostat δημοσιεύει τακτικά αναλυτικές εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται.¹⁰ Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» έχει αποτελέσει οδηγό για τις στρατηγικές επιλογές των εργασιών της Επιτροπής. Αυτές οι στρατηγικές επιλογές αποτελούν τη βάση για τις δαπάνες της ΕΕ: με γνώμονα αυτές καταρτίστηκε το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2014-2020, έγινε ο προγραμματισμός των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων και δρομολογήθηκαν νέα προγράμματα χρηματοδότησης σε επίπεδο ΕΕ. Ένα ενδεικτικό παράδειγμα είναι η δημιουργία του προγράμματος «Ορίζων 2020» για την έρευνα, την καινοτομία και την τεχνολογική ανάπτυξη, η χρηματοδότηση του οποίου αυξήθηκε σημαντικά, παρά τους συνολικά περιορισμένους πόρους του προϋπολογισμού σε επίπεδο ΕΕ.

Κατά την περίοδο 2014-15, στη μέση δηλαδή της πορείας προς το 2020, η Επιτροπή προέβη σε επανεξέταση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», αρχής γενομένης με την ανακοίνωση «Απολογισμός της στρατηγικής "Ευρώπη 2020" για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη». Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας διενεργήθηκε δημόσια διαβούλευση, από την οποία προέκυψε ότι η στρατηγική «Ευρώπη 2020» εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται ως κατάλληλο πλαίσιο για την προώθηση της απασχόλησης και της ανάπτυξης σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο. Ενώ δεν οδηγεί σε απτά αποτελέσματα σε όλους τους τομείς, έχει προστιθέμενη αξία και έχει επιτύχει θετικά αποτελέσματα, ιδίως λειτουργώντας ως καταλύτης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και στα κράτη μέλη σε ορισμένους τομείς που αποτελούν βασικούς μοχλούς για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη. Ωστόσο, η διαβούλευση κατέδειξε επίσης ότι τα κράτη μέλη δεν έχουν ενστερνιστεί επαρκώς τη στρατηγική και ότι απαιτείται ουσιαστικότερη συμμετοχή στην πράξη.

Μετά την επανεξέταση, η Επιτροπή θα αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την υφιστάμενη στρατηγική και τα εργαλεία που παρέχει, βελτιώνοντας την εφαρμογή της και την παρακολούθησή της στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επ' αυτής της βάσεως, η Επιτροπή έχει προσαρμόσει την καθοδήγηση προς τα κράτη μέλη για την προετοιμασία των εθνικών μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η στρατηγική «Ευρώπη 2020» συνεχίζει να διαδραματίζει εξέχοντα ρόλο.

Παράλληλα, το επόμενο έτος, η Επιτροπή θα ξεκινήσει διαδικασία για την ανάπτυξη μιας πιο μακροπρόθεσμης προοπτικής, πέρα από το 2020, υπό το φως, μεταξύ άλλων, των νέων στόχων βιώσιμης ανάπτυξης που εγκρίθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη για το 2030. Τα παραπάνω διδάγματα από την επανεξέταση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» θα ληφθούν εν προκειμένω υπόψη.

2. Αναζωογόνηση των επενδύσεων

Στο πλαίσιο των χαμηλών επιτοκίων, της άφθονης ρευστότητας στις χρηματοπιστωτικές αγορές και της απομόχλευσης από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, οι επενδύσεις παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα. Τούτο υπογραμμίζει την ανάγκη του

⁹ COM(2015) 692 και SWD (2015) 700.

¹⁰ Βλ. έκδοση «Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy», Eurostat 2015.

επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη: συντονισμένη δράση για τις επενδύσεις με στόχο τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Το σχέδιο στοχεύει στην τόνωση της χρηματοδότησης των επενδύσεων, την άρση των εμποδίων, την αύξηση της καινοτομίας και την εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς.

Υλοποίηση του Επενδυτικού Σχεδίου για την Ευρώπη

Πριν από ένα χρόνο, η Επιτροπή πρότεινε ένα επενδυτικό σχέδιο με σκοπό τη διάθεση τουλάχιστον 315 δις. ευρώ για πρόσθετες επενδύσεις εντός τριετίας και την επαναφορά των επενδύσεων στα βιώσιμα, προ κρίσης, επίπεδα. Στόχος του Επενδυτικού Σχεδίου είναι να κινητοποιήσει πρόσθετες επενδύσεις στην Ευρώπη με τα υφιστάμενα αλλά και νέα εργαλεία, ώστε να δημιουργηθεί ένα καλύτερο περιβάλλον για τις επενδύσεις και να ενισχυθεί περαιτέρω η ενιαία αγορά.

Χάρη στην ταχεία υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, καθώς και στην επιχειρησιακή συμβολή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, το Επενδυτικό Σχέδιο είναι πλέον σε εφαρμογή. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) που προτάθηκε από την Επιτροπή τον Ιανουάριο είναι σε λειτουργία και υποστηρίζει έργα υψηλότερου κινδύνου και υψηλότερης απόδοσης για τα οποία η εξεύρεση χρηματοδότησης θα ήταν δυσχερής. Ο Ευρωπαϊκός Κόμβος Επενδυτικών Συμβουλών, που αποσκοπεί στη στήριξη των επενδυτών και των φορέων υλοποίησης των έργων, έχει αρχίσει να λειτουργεί. Η Πύλη Ευρωπαϊκών Επενδυτικών Έργων θα ξεκινήσει στις αρχές του επόμενου έτους: θα χρησιμεύει στην κοινοποίηση δυνητικών επενδυτικών έργων σε επενδυτές, βάσει αξιόπιστων και απλών κριτηρίων αναφοράς. Επίσης, μεγάλος αριθμός κρατών μελών έχουν δεσμευθεί να καταβάλουν σημαντικές οικονομικές συνεισφορές προς τις δραστηριότητες του Ταμείου μέσω των εθνικών αναπτυξιακών τραπεζών ή με άλλο τρόπο.

Για να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος, τα κράτη μέλη καλούνται να συνεχίσουν τις προσπάθειες ευαισθητοποίησης σχετικά με το ΕΤΣΕ, να στηρίζουν την κατάρτιση ιδιωτικών και δημόσιων επενδυτικών έργων και πλατφορμών συγχρηματοδότησης προς υποβολή στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για πιθανή χρηματοδότηση του ΕΤΣΕ και στην Πύλη Ευρωπαϊκών Επενδυτικών Έργων για την προσέλκυση δυνητικών επενδυτών. Οι υπηρεσίες του Ευρωπαϊκού Κόμβου Επενδυτικών Συμβουλών θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία καλύτερων επενδυτικών έργων και την πρόσβαση σε ευκαιρίες χρηματοδότησης της ΕΕ. Επιπλέον, τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη δεσμευτεί να παράσχουν πόρους για το Επενδυτικό Σχέδιο καλούνται να δεσμευτούν.

Επίσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν πλήρως τη δυνατότητα χρήσης του ΕΤΣΕ σε συνδυασμό με άλλα ταμεία της ΕΕ στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», τη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» και τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία, δεδομένου, ιδίως, ότι τα προγράμματα της ΕΕ βάσει του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020 ενισχύονται και υποστηρίζουν όλο και περισσότερο τις επί τόπου επενδύσεις, σε ολόκληρη την Ευρώπη, στους τομείς των υποδομών, της καινοτομίας και της γνώσης. Τα συγκεκριμένα, διοικητικά ή ρυθμιστικά εμπόδια, που παρεμποδίζουν την ταχεία υλοποίηση της χρηματοδότησης θα πρέπει να εντοπίζονται και να αντιμετωπίζονται από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά τη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ στο πλαίσιο της τρέχουσας αναθεώρησης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την απλοποίηση και τον εξορθολογισμό της εφαρμογής τους και θα πολλαπλασιάσει τις συνέργειες με εθνικά

κονδύλια και ιδιωτική χρηματοδότηση, προς μεγιστοποίηση της μόχλευσης στις εθνικές επενδύσεις.

ΕΤΣΕ - η πρόοδος που έχει σημειωθεί¹¹: συνεισφορές των κρατών μελών και έργα που εγκρίθηκαν

Εννέα κράτη μέλη έχουν δεσμευθεί να συνεισφέρουν χρηματοδοτικά στο επενδυτικό σχέδιο, στις περισσότερες περιπτώσεις μέσω των εθνικών αναπτυξιακών τραπεζών: Βουλγαρία (100 εκατ. ευρώ), Γερμανία (8 δισ. ευρώ), Ισπανία (1,5 δισ. ευρώ), Γαλλία (8 δισ. ευρώ), Ιταλία (8 δισ. ευρώ), Λουξεμβούργο (80 εκατ. ευρώ), Σλοβακία (400 εκατ. ευρώ), Πολωνία (8 δισ. ευρώ) και Ηνωμένο Βασίλειο (8,5 δισ. ευρώ/ 6 δισ. GBP).

Όσον αφορά τις ΜΜΕ και τις επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης, το ΕΤΣΕ, με τη «θυρίδα ΜΜΕ», επέτρεψε στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΕ) να ενισχύσει τις δράσεις του στο πλαίσιο των προγραμμάτων COSME και Ορίζων 2020 και να τονώσει την ανάπτυξη στον τομέα των ΜΜΕ. Μέχρι στιγμής, το ΕΤΕ ενέκρινε 69 έργα με ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σε 18 χώρες: Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Γαλλία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Το ΕΤΕ έχει ήδη υπογράψει 56 πράξεις, συνολικής χρηματοδότησης ύψους περίπου 1,4 δισ. ευρώ στο πλαίσιο του ΕΤΣΕ, γεγονός που αναμένεται να οδηγήσει σε επενδύσεις που θα υπερβαίνουν τα 22 δισ. ευρώ. Περίπου 71.000 ΜΜΕ και επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης αναμένεται να επωφεληθούν, μεταξύ άλλων στο Βέλγιο, τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ενέκρινε 32 έργα στη «θυρίδα υποδομών και καινοτομίας», για τα οποία ζήτησε την εγγύηση της ΕΕ στο πλαίσιο του ΕΤΣΕ. Τα έργα αυτά βρίσκονται στα ακόλουθα κράτη μέλη: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Σλοβακία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο. Το ήμισυ περίπου αυτών των έργων υποστηρίζουν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και άλλες επενδύσεις που συμβάλλουν στη μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Άλλα έργα αφορούν τους τομείς της Ε & Α και της βιομηχανικής καινοτομίας, των ψηφιακών και κοινωνικών υποδομών, των μεταφορών, καθώς και της πρόσβασης των μικρότερων επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση.

Με βάση την πρόοδο που έχει σημειωθεί μέχρι στιγμής στο πλαίσιο αυτών των δύο θυρίδων, το Επενδυτικό Σχέδιο θα έχει οδηγήσει σε 44 και πλέον δισ. ευρώ συμπληρωματικής χρηματοδότησης στην ΕΕ. Η ΕΤΕπ ανακοίνωσε πρόσφατα ότι το ΕΤΣΕ αναμένεται να έχει κινητοποιήσει 50 δισ. ευρώ περίπου σε επενδύσεις στην Ευρώπη μέχρι το τέλος του 2015.

Επιπλέον είναι επιτακτική ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος: με την παροχή μεγαλύτερης κανονιστικής προβλεψιμότητας, με τη βελτίωση και διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης, καθώς και με την ενίσχυση των ίσων όρων ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την άρση των εμποδίων στις επενδύσεις που προέρχονται τόσο από το εσωτερικό της ΕΕ όσο και από χώρες εκτός ΕΕ. Πολλές πτυχές έχουν δρομολογηθεί σε επίπεδο ΕΕ, όπως ορίζεται στη στρατηγική για την ενιαία αγορά, την Ενεργειακή Ένωση και την ψηφιακή ενιαία αγορά. Αυτή η προσπάθεια της ΕΕ πρέπει να συνοδεύεται από προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο.

Για την επιτάχυνση των αλλαγών σε αυτούς τους τομείς και την ενίσχυση της ελκυστικότητας των κρατών μελών ως προορισμών επενδύσεων, η παρούσα ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης συνοδεύεται από συγκεκριμένες πληροφορίες ανά χώρα σχετικά με τις βασικές προκλήσεις για τις επενδύσεις σε εθνικό επίπεδο¹². Αυτή η προκαταρκτική ανάλυση των εμποδίων για τις επενδύσεις σε κάθε κράτος μέλος επιβεβαιώνει ότι υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τα επενδυτικά μοντέλα και τα εμπόδια στις επενδύσεις. Δεν υπάρχει ομοιόμορφη λύση για όλους. Στο πλαίσιο του ανανεωμένου Ευρωπαϊκού Εξαμήνου η Επιτροπή προτίθεται να αρχίσει διάλογο

¹¹ Κατάσταση στις 18 Νοεμβρίου 2015.

¹² SWD(2015) 400.

με τα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό των εν λόγω προκλήσεων και την πιθανή εξάλειψή τους, μεταξύ άλλων και μέσω θεματικών συζητήσεων στο Συμβούλιο. Οι προκλήσεις αυτές θα αναλυθούν περαιτέρω στο πλαίσιο των εκθέσεων ανά χώρα που προβλέπονται για τον Φεβρουάριο του 2016.

Βελτίωση των όρων χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας

Οι όροι δανεισμού έχουν βελτιωθεί σημαντικά, αλλά εξακολουθούν να υφίστανται διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Οι εταιρείες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν διαφορετικούς όρους χρηματοδότησης ανάλογα με τον τόπο εγκατάστασής τους. Ως εκ τούτου, πρέπει να συνεχιστεί η προώθηση πολιτικών που να αποσκοπούν στην αποκατάσταση οικονομικά προσιτών όρων χρηματοδότησης σε όλα τα κράτη μέλη.

Επιπλέον, πολλά κράτη μέλη αντιμετωπίζουν την πρόκληση της ιδιωτικής υπερχρέωσης και του υψηλού επιπέδου των μη εξυπηρετούμενων δανείων που εμποδίζουν τη λειτουργία της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης και αναστέλλουν τις επενδυτικές αποφάσεις των επιχειρήσεων. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η περιορισμένη ικανότητα διευθέτησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων αποτελεί εμπόδιο για την επανέναρξη της δανειοδότησης εκ μέρους των τραπεζών.

Στις λοιπές προκλήσεις συγκαταλέγεται η ανάγκη μετριασμού της επιβάρυνσης που συνιστά η εξυπηρέτηση του χρέους για τον ιδιωτικό τομέα. Τούτο απαιτεί τη θέσπιση σύγχρονων και αποτελεσματικών πλαισίων για την αφερεγγυότητα και την πτώχευση των επιχειρήσεων. Η εύρυθμη λειτουργία των πλαισίων αφερεγγυότητας έχει καίρια σημασία για τις επενδυτικές αποφάσεις, δεδομένου ότι τα εν λόγω πλαίσια προσδιορίζουν τα δικαιώματα των πιστωτών και των δανειοληπτών σε περίπτωση οικονομικών δυσχερειών.

Η Τραπεζική Ένωση αποτελεί σημαντικό επίτευγμα για την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Όλα τα κράτη μέλη πρέπει να μεταφέρουν στο εθνικό τους δίκαιο όλη τη σχετική νομοθεσία το συντομότερο δυνατό. Ειδικότερα, καίριας σημασίας είναι η ταχεία μεταφορά της οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση τραπεζικών ιδρυμάτων και των τελευταίων αναθεωρήσεων της οδηγίας για τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων. Παράλληλα, η Επιτροπή έχει προτείνει πρόσθετα μέτρα για την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης, με την υποβολή προτάσεων για ένα ευρωπαϊκό σύστημα εγγύησης των τραπεζικών καταθέσεων¹³. Παράλληλα, θα συνεχιστούν οι εργασίες για την περαιτέρω μείωση των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα.

Είναι, επίσης, αναγκαίο να αρθούν τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων στην ενιαία αγορά, καθώς και να διαφοροποιηθούν και να διευρυνθούν οι πηγές χρηματοδότησης για την πραγματική οικονομία. Προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή παρουσίασε έναν φιλόδοξο χάρτη πορείας για την υλοποίηση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών έως το 2019. Ορισμένα από τα μέτρα που είναι αναγκαία για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι νομικής φύσεως και πρέπει να συμφωνούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ωστόσο, τέτοιου είδους πρωτοβουλίες της ΕΕ πρέπει να συνοδεύονται από δράσεις σε εθνικό επίπεδο, για παράδειγμα από προσπάθειες για τη μείωση του διοικητικού φόρτου ή από την αποφυγή επιπλέον απαιτήσεων κατά τη μεταφορά των οδηγιών στο εθνικό δίκαιο (αποφυγή του «κανονιστικού υπερθεματισμού»), όπως είναι τα φορολογικά εμπόδια για τις διασυνοριακές επενδύσεις.

¹³ COM(2015) 586.

Επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό

Οι έξυπνες επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό της Ευρώπης και οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με γνώμονα τις επιδόσεις είναι μέρος των αναγκαίων προσπαθειών για την αποκατάσταση της απασχόλησης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Η παροχή κατάλληλων δεξιοτήτων στους ανθρώπους είναι η κινητήρια δύναμη της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας· αποτελεί τη βάση για την υψηλή παραγωγικότητα και είναι ο καλύτερος τρόπος αποφυγής της ανεργίας και μείωσης του κινδύνου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ενώ η ΕΕ είναι σημαντικός παραγωγός δεξιοτήτων και γνώσεων, τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που διαθέτει δεν έχουν τις δέουσες επιδόσεις στον διεθνή στίβο. Περίπου το 20% του ενεργού πληθυσμού έχουν μόνο τις απολύτως στοιχειώδεις δεξιότητες όπως οι ικανότητες γραφής, ανάγνωσης και αριθμητικής, ενώ το 39% των επιχειρήσεων δυσκολεύονται να βρουν προσωπικό με τα απαιτούμενα προσόντα. Οι δυσκολίες αυτές έχουν ενταθεί τόσο ως αποτέλεσμα των ετών της κρίσης όσο και λόγω των ταχέως εξελισσόμενων μοντέλων εργασίας στην ψηφιακή οικονομία: η ανεργία έπληξε ιδιαίτερα τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση. Οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων έχουν αυξηθεί σε πολλούς τομείς ή περιφέρειες.

Επιπλέον, είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να προωθήσουν ευρύτερα τις κοινωνικές επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, της φροντίδας των παιδιών, της στεγαστικής στήριξης και των υπηρεσιών αποκατάστασης, ούτως ώστε να ενισχυθούν οι τρέχουσες και μελλοντικές ικανότητες των ανθρώπων να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και να προσαρμόζονται. Πολλά μπορούν να γίνουν με την υποστήριξη των προγραμμάτων της ΕΕ, όπως τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία. Οι κοινωνικές επενδύσεις αποφέρουν οικονομικά και κοινωνικά οφέλη με την πάροδο του χρόνου, ιδίως όσον αφορά τις προοπτικές απασχόλησης, τα εισοδήματα από την εργασία και την παραγωγικότητα της εργασίας, την πρόληψη της φτώχειας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η παροχή κοινωνικών υποδομών πρέπει να γίνει πιο ευέλικτη, πιο εξατομικευμένη και περισσότερο ολοκληρωμένη, ώστε να προωθηθεί η ενεργός ένταξη των ατόμων με τον πιο αδύναμο κρίκο στην αγορά εργασίας.

3. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό των οικονομιών μας

Η αποτελεσματική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων ώστε να δημιουργηθεί ένα υγιές κανονιστικό και θεσμικό περιβάλλον και να λειτουργεί εύρυθμα η οικονομία είναι ζωτικής σημασίας για την ενθάρρυνση των επενδύσεων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και την προώθηση της σύγκλισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν την τρέχουσα θετική δυναμική ώστε να εντείνουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να διασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία των αγορών εργασίας, προϊόντων και κεφαλαίων, την ποιότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, σύγχρονα και αποτελεσματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και να προωθήσουν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα.

Καλύτερος συντονισμός και στήριξη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

Τα κράτη μέλη συνεχίζουν τις προσπάθειές τους για τον εκσυγχρονισμό των οικονομιών τους και την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών που εντοπίστηκαν

κατά τα προηγούμενα έτη¹⁴, εξακολουθούν όμως να υφίστανται τομείς που εμπνέουν ανησυχία ενώ εμφανίζονται νέες προκλήσεις, όπως αναφέρεται στην έκθεση για τον μηχανισμό επαγρύπνησης 2016, που δημοσιεύεται μαζί με την παρούσα ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης.

Παρόλο που η σύγκλιση έχει επανεκκινηθεί, η επίδοση των κρατών μελών διαφέρει σημαντικά σε ορισμένους τομείς που είναι ζωτικής σημασίας για την παραγωγικότητα και τη σύγκλιση. Η Επιτροπή προτίθεται να ξεκινήσει διάλογο με τα κράτη μέλη και τους βασικούς φορείς σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν και τις βέλτιστες απαντήσεις πολιτικής, ενθαρρύνοντας τη σύγκλιση με τα κράτη που παρουσιάζουν τις καλύτερες επιδόσεις. Η συγκριτική αξιολόγηση, δηλαδή η αντιπαραβολή προς έναν συγκεκριμένο δείκτη αναφοράς¹⁵ των δεικτών που σχετίζονται με τις οικονομικές και κοινωνικές επιδόσεις και πολιτικές σε κάθε κράτος μέλος, μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για τον εντοπισμό των χαμηλών επιδόσεων και την ανάγκη για παρέμβαση σε πρώιμο στάδιο, έτσι ώστε να παρακολουθείται η πρόοδος και τα αποτελέσματα των μέτρων πολιτικής να κοινοποιούνται αποτελεσματικά. Μπορεί να συμβάλει στον μεγαλύτερο ενστερνισμό των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων εκ μέρους των κρατών μελών και στη διασφάλιση της εφαρμογής τους.

Η Επιτροπή θα προτείνει σταδιακά την κατάρτιση δεικτών αναφοράς και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε όλους τους τομείς πολιτικής, με βάση την υφιστάμενη θεματική ανάλυση που έχει σχεδιαστεί σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και σε διάφορα φόρουμ. Όπως επισημαίνεται στην έκθεση των Πέντε Προέδρων με τίτλο «Ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης»,¹⁶ τα κοινά πρότυπα μπορούν να διευκολύνουν τη διαδικασία σύγκλισης προς ανθεκτικότερες οικονομικές δομές. Στην έκθεση προτείνεται τα εν λόγω κοινά πρότυπα να εστιαστούν κατά κύριο λόγο στις αγορές εργασίας, την ανταγωνιστικότητα, το επιχειρηματικό περιβάλλον και τις δημόσιες διοικήσεις, καθώς και σε ορισμένες πτυχές της φορολογικής πολιτικής.

Επιπλέον, η χρηματοδότηση της ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στη στήριξη των μεταρρυθμίσεων και την άμεση υλοποίηση επενδύσεων στην πραγματική οικονομία, εάν στοχοθετηθεί συνετά και εφαρμοστεί αποτελεσματικά. Στο πλαίσιο αυτό, οι προτεραιότητες που ορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις έχουν συνεκτιμηθεί στον προγραμματισμό των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων για την περίοδο 2014-2020. Η Επιτροπή, προκειμένου να υποστηρίξει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, θα επιδιώξει να ενισχύσει τη χρήση των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων για τη στήριξη της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων, μεταξύ άλλων με την αξιοποίηση των μέτρων που συνδέουν την αποτελεσματικότητα των εν λόγω ταμείων με τη χρηστή οικονομική διακυβέρνηση. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να εξασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση της ΕΕ χρησιμοποιείται με τρόπο που αξιοποιεί πλήρως τις δυνατότητές της. Εν τω μεταξύ, η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων θα υποστηριχθεί μέσω συναφών χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ στους αντίστοιχους τομείς πολιτικής και μέσω της σταδιακής παροχής τεχνικής βοήθειας από την υπηρεσία στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της Επιτροπής. Η παρούσα ετήσια επισκόπηση της

¹⁴ COM(2015) 691.

¹⁵ Κατά κανόνα, οι δείκτες αξιολογούνται με βάση μία ή περισσότερες σχετικές τιμές, για παράδειγμα τον μέσο όρο, το ανώτατο τεταρτημόριο, την καλύτερη τιμή στην κατηγορία της, μια γειτονική χώρα, ή απλώς μία χώρα της οποίας την επίδοση επιθυμεί κάποιος να υιοθετήσει.

¹⁶ Έκθεση της 22ας Ιουνίου 2015. Βλ. επίσης COM(2015) 600.

ανάπτυξης συνοδεύεται από πρόταση χρηματοδότησης της τεχνικής συνδρομής προς τα κράτη μέλη¹⁷.

Πρώτωση της απασχόλησης και κοινωνικές πολιτικές υπέρ της ένταξης

Η δημιουργία θέσεων εργασίας πρέπει να παραμείνει βασικό στοιχείο των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών. Η ανεργία έχει αρχίσει να μειώνεται, στο πλαίσιο της βαθμιαίας ανάκαμψης. Οι υποστηρικτικές μακροοικονομικές πολιτικές και ο αντίκτυπος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων έχουν συμβάλει σε αυτές τις θετικές εξελίξεις. Ωστόσο, για πάρα πολλά άτομα που αναζητούν εργασία εξακολουθεί να είναι δύσκολο να βρουν μια θέση εργασίας, επειδή η ζήτηση παραμένει σε χαμηλά επίπεδα και επειδή οι δεξιότητές τους ενδέχεται να μην αντιστοιχούν στις δεξιότητες που απαιτούνται για την κάλυψη κενών θέσεων εργασίας.

Όπως τονίζεται στο σχέδιο της κοινής έκθεσης για την απασχόληση,¹⁸ η ανεργία εξακολουθεί να είναι υπερβολικά υψηλή: 23 εκατομμύρια Ευρωπαίοι ήταν άνεργοι τον Αύγουστο του 2015. Επιπλέον, περίπου το ήμισυ του πληθυσμού των ανέργων¹⁹ είναι χωρίς απασχόληση για περισσότερο από ένα έτος. Η μακροχρόνια ανεργία έχει σχεδόν διπλασιαστεί από το 2008²⁰ παρουσιάζοντας μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών. Η ανεργία των νέων, αν και εν γένει μειώνεται, εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλή, ξεπερνώντας το 20 % στα περισσότερα κράτη μέλη. Οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους κατά της ανεργίας των νέων, σύμφωνα με τις «Εγγυήσεις για τη Νεολαία», μέσω συστημικών αλλαγών όσον αφορά τη μετάβαση από το σχολείο στην απασχόληση, τις πολιτικές ενεργοποίησης και την εύρυθμη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών απασχόλησης.

Η επίμονη μακροχρόνια ανεργία έχει συνέπειες για την κοινωνία στο σύνολό της: οδυνηρές κοινωνικές επιπτώσεις για τους ενδιαφερομένους και αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και στα δημόσια οικονομικά. Η μακροχρόνια ανεργία είναι ένας από τους παράγοντες που συνδέονται με την αύξηση της φτώχειας στην ΕΕ από την έναρξη της κρίσης. Το 2014,²¹ το ένα τέταρτο του πληθυσμού της ΕΕ αντιμετώπιζε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που προτείνονται στη σύσταση σχετικά με την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας.²² Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να συνεχιστούν οι συμφωνίες ένταξης στην εργασία και η μέθοδος του ενιαίου σημείου επαφής, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι μακροχρόνια άνεργοι επωφελούνται από εξατομικευμένη προσέγγιση, απλουστευμένη πρόσβαση και πιο διαφανή υποστήριξη.

Η πολιτική που ακολουθείται πρέπει να συνεχίσει να θέτει στο στόχαστρο τα αντικίνητρα στην επιχειρηματικότητα και τη δημιουργία θέσεων εργασίας που συνδέονται με τα διάφορα εθνικά συστήματα. Ειδικότερα, η φορολογία που συνδέεται με

¹⁷ COM(2015) 701.

¹⁸ COM(2015) 700.

¹⁹ Πάνω από 12 εκατομμύρια.

²⁰ Φθάνοντας το 5,1% στην ΕΕ και το 6,1% στη ζώνη του ευρώ το 2014.

²¹ Τελευταία διαθέσιμα στοιχεία.

²² Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας - COM(2015) 462

την εργασία και τα συστήματα παροχών θα πρέπει να σχεδιάζεται και να εφαρμόζεται με τρόπο που να ενθαρρύνει τις επενδύσεις και την απασχόληση. Κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου 2015, η Ευρωομάδα όρισε κοινές αρχές που θα πρέπει να διέπουν τις προσπάθειες των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ για τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας. Η Ευρωομάδα συμφώνησε για τη συγκριτική αξιολόγηση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ με γνώμονα τον μέσο όρο της ΕΕ, σταθμισμένο βάσει του ΑΕΠ. Η εν εξελίξει διαδικασία συγκριτικής αξιολόγησης, σε συνδυασμό με την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, αναμένεται να δώσει νέα ώθηση στη μεταρρύθμιση της φορολόγησης της εργασίας σε εθνικό επίπεδο και να υποστηρίξει τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους να μειώσουν το συνολικό κόστος της απασχόλησης, μειώνοντας τη φορολογική επιβάρυνση.²³ Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα ώστε να ενθαρρύνουν την καινοτόμο έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας και να διευκολύνουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ιδίως στις ΜΜΕ.

Το άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ των φύλων σε ό,τι αφορά το ποσοστό απασχόλησης παραμένει ιδιαίτερα σημαντικό σε πολλά κράτη μέλη. Παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες τείνουν να ξεπερνούν σε επιδόσεις τους άνδρες όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται στην αγορά εργασίας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν μια συνολική προσέγγιση για τη βελτίωση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής μέσω, μεταξύ άλλων, υπηρεσιών φροντίδας, αδειών και ευέλικτων ρυθμίσεων του χρόνου εργασίας, καθώς και φορολογικών συστημάτων και συστημάτων παροχών που δεν δημιουργούν αντικίνητρα τα οποία να αποτρέπουν το δεύτερο ενεργό μέλος της οικογένειας από το να εργάζεται ή να εργάζεται περισσότερο. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις μονογονεϊκές οικογένειες και στα άτομα με καθήκοντα παροχής φροντίδας.

Η ταυτόχρονη επίτευξη ευελιξίας και ασφάλειας στον κόσμο της εργασίας απαιτεί πλήρεις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα τον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας, κατάλληλες μισθολογικές εξελίξεις, καλοσχεδιασμένα συστήματα υποστήριξης του εισοδήματος, πολιτικές για τη διευκόλυνση της μετάβασης σε νέες θέσεις εργασίας, παροχή κατάλληλων δεξιοτήτων σε άτομα που αναζητούν εργασία και κατάλληλη αντιστοιχία των εν λόγω ατόμων με τις κενές θέσεις εργασίας. Η προσέγγιση αυτή θα επιτύχει μόνον εάν βασίζεται στην ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.²⁴

Η εξασφάλιση υψηλών επιπέδων απασχόλησης σε ολόκληρη την ΕΕ και η προώθηση της σύγκλισης, απαιτούν να εξακολουθήσουν οι πραγματικοί μισθοί να συμβαδίζουν με την παραγωγικότητα σε μεσοπρόθεσμη βάση. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων σε αυτήν τη διαδικασία είναι καθοριστικός. Η θέσπιση πλαισίων για τους μισθούς, συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών συμβάσεων, θα πρέπει να επιτρέπει κάποιο βαθμό ευελιξίας προβλέποντας διαφοροποιημένες αυξήσεις μεταξύ των διαφόρων κλάδων, καθώς και εντός των κλάδων, ούτως ώστε η εξέλιξη των πραγματικών μισθών να ευθυγραμμίζεται ανάλογα με την εξέλιξη της παραγωγικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται δεόντως η εκπροσώπηση των εργαζομένων και να υπάρχει αποτελεσματικός συντονισμός των διαδικασιών διαπραγματεύσεων μεταξύ των διαφόρων επιπέδων, καθώς και εντός των διαφόρων επιπέδων.

²³ Δήλωση της Ευρωομάδας για το πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων — θεματικές συζητήσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση: συγκριτική αξιολόγηση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας 638/15, 12/09/2015.

²⁴ Με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση (απόφαση του Συμβουλίου 11360/15 της 5ης Οκτωβρίου 2015) καλούνται τα κράτη μέλη να ακολουθήσουν εθνικές πρακτικές κοινωνικού διαλόγου και να παρέχουν το απαραίτητο περιθώριο πολιτικής για μια ευρεία εξέταση των κοινωνικοοικονομικών θεμάτων κατά την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών μηχανισμών καθορισμού των μισθών.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν τον εκσυγχρονισμό και την απλοποίηση της νομοθεσίας για την προστασία της απασχόλησης, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική προστασία των εργαζομένων και να προωθηθούν οι μετακινήσεις μεταξύ διαφορετικών θέσεων εργασίας και επαγγελμάτων εντός της αγοράς εργασίας. Οι σταθερές και προβλέψιμες σχέσεις εργασίας και ιδίως οι πλέον μόνιμες κατηγορίες συμβάσεων ενθαρρύνουν τους εργοδότες και τους εργαζομένους να επενδύσουν περισσότερο στις δεξιότητες και στη δια βίου μάθηση. Δίνουν δε τη δυνατότητα στους πολίτες να σχεδιάζουν το μέλλον τους βάσει βιώσιμων προοπτικών προόδου της σταδιοδρομίας και των εισοδημάτων τους. Κατά τα τελευταία έτη, η αύξηση της συνολικής απασχόλησης οφείλεται κυρίως στην αύξηση των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, οι οποίες δεν είναι ασύνηθες φαινόμενο κατά τα πρώτα στάδια της ανάκαμψης. Η γενικότερη στροφή προς πιο ευέλικτες αγορές εργασίας θα πρέπει να διευκολύνει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, αλλά θα πρέπει και να καθιστά δυνατή τη μετάβαση σε μονιμότερες συμβάσεις. Δεν θα πρέπει να οδηγεί σε πιο επισφαλείς θέσεις εργασίας. Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να εντείνουν τις προσπάθειες καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας.

Απαιτούνται πιο αποτελεσματικά συστήματα κοινωνικής προστασίας για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, με παράλληλη διατήρηση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και των κινήτρων για εργασία. Μια τέτοια εξέλιξη θα πρέπει να συνεχίσει να εξασφαλίζει ότι ο σχεδιασμός των ενδοεργασιακών παροχών, των παροχών ανεργίας και των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος αποτελεί κίνητρο για την είσοδο στην αγορά εργασίας. Η επαρκής και ορθά σχεδιασμένη εισοδηματική στήριξη, όπως είναι τα επιδόματα ανεργίας και τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος, επιτρέπουν στους μη έχοντες απασχόληση να επενδύσουν στην αναζήτηση εργασίας και κατάρτισης, αυξάνοντας τις πιθανότητές τους να βρουν ικανοποιητική απασχόληση που να αντιστοιχεί προς τις δεξιότητές τους.

Τέλος, απαιτούνται συνολικά μέτρα ένταξης για εκείνους που είναι περισσότερο απομακρυσμένοι από την αγορά εργασίας και ιδίως μέτρα για την αντιμετώπιση της πρόσφατης άφιξης μεγάλου αριθμού προσφύγων. Η ένταξη των μεταναστών και ιδίως των προσφύγων απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας και γενικότερα της συμμετοχής τους στην κοινωνία.

Περαιτέρω βελτίωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Η βελτίωση της λειτουργίας των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για πολλά κράτη μέλη. Οι προκλήσεις δεν είναι οι ίδιες σε όλα τα κράτη μέλη, περιλαμβάνουν πάντως τη βελτίωση της ευελιξίας των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών, τη βελτίωση της ποιότητας της έρευνας και της καινοτομίας, τη μείωση του κανονιστικού και διοικητικού φόρτου, την ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης και τη βελτίωση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης και των πλαισίων αφερεγγυότητας. Δεδομένης της άνισης, και συχνά καθόλου φιλόδοξης, εφαρμογής της οδηγίας για τις υπηρεσίες κατά την περίοδο 2012-2014, πολλά κράτη μέλη κατάφεραν να αξιοποιήσουν μέρος μόνον από τα οφέλη, ενώ υπάρχει η δυνατότητα να προκύψουν σημαντικά κέρδη.

Οι ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών είναι αναγκαίες προκειμένου να ενθαρρυνθεί η αποτελεσματική κατανομή των πόρων και η διευκόλυνση των επενδύσεων. Η πιο ευέλικτη ρύθμιση των αγορών υπηρεσιών θα οδηγούσε σε υψηλότερη παραγωγικότητα και θα μπορούσε να διευκολύνει την είσοδο νέων παραγόντων στην αγορά, να μειώσει την τιμή των υπηρεσιών και να εξασφαλίσει ευρύτερη επιλογή για

τους καταναλωτές. Επιπλέον, η παραγωγικότητα των επιχειρηματικών υπηρεσιών είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα ορισμένων οικονομικών τομέων, για παράδειγμα τη μεταποίηση. Τα εμπόδια για την είσοδο στις αγορές αυτές είναι σημαντικά σε ορισμένα κράτη μέλη. Οι εθνικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες θα πρέπει να επικεντρωθούν στην άρση των δυσανάλογων και αδικαιολόγητων απαιτήσεων αδειοδότησης. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται στενά με τα κράτη μέλη για την άρση αυτών των εμποδίων.

Το λιανικό εμπόριο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της ΕΕ (9,6% της προστιθέμενης αξίας και 13,1% της απασχόλησης). Η έλλειψη δυναμισμού στον τομέα αυτό οδηγεί σε υψηλές τιμές λιανικής, με αποτέλεσμα τη μείωση της πραγματικής αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Η έρευνα δείχνει ότι, σε κάποιο βαθμό, οι εν λόγω υψηλές τιμές λιανικής οφείλονται στους φραγμούς εισόδου στην αγορά και σε άλλους περιορισμούς που μειώνουν το επίπεδο ανταγωνισμού στον τομέα του λιανικού εμπορίου σε ορισμένα κράτη μέλη. Η χαμηλή παραγωγικότητα στον τομέα του λιανικού εμπορίου εμποδίζει την αποτελεσματικότητα της όλης οικονομίας.

Η αύξηση της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της λογοδοσίας στις δημόσιες συμβάσεις, που αντιπροσωπεύουν το 19% του ΑΕΠ της ΕΕ, είναι ζωτικής σημασίας για τις επενδύσεις. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν επαρκή διοικητική ικανότητα και να επικεντρωθούν στην αύξηση της χρήσης των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων (ψηφιακών εργαλείων) και στην καταπολέμηση της διαφθοράς.

Η σύγχρονη και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση είναι απαραίτητη ώστε να διασφαλίζεται η ταχεία παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Η βελτίωση της ποιότητας, της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης των κρατών μελών αποτελεί προϋπόθεση για ένα περιβάλλον φιλικό προς τις επενδύσεις και τις επιχειρήσεις. Είναι αναγκαίο να εξασφαλιστούν ταχείες διαδικασίες, να αντιμετωπιστούν οι εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις, να αυξηθούν οι εγγυήσεις ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και να βελτιωθεί η ποιότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, μεταξύ άλλων με την καλύτερη χρήση των ΤΠΕ και τη χρήση των προτύπων ποιότητας.

Επιπλέον, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να δημιουργήσει πρόσθετες πηγές ανάπτυξης και να οδηγήσει στη δημιουργία σημαντικού αριθμού θέσεων εργασίας. Για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των πηγών αυτών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα κατάλληλο και ευνοϊκό επιχειρηματικό και κανονιστικό περιβάλλον και να ενισχύσουν τις συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, ιδίως στους τομείς του ψηφιακού μετασχηματισμού της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, των εφαρμογών μαζικών δεδομένων και της συνεργατικής οικονομίας.

Επίσης, είναι αναγκαία η ανάληψη δράσης σε επίπεδο κρατών μελών, με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση των πόρων και την προώθηση πολύ πιο κυκλικής οικονομίας. Η προσέγγιση της κυκλικής οικονομίας²⁵ στοχεύει στην προστασία και διατήρηση της αξίας των προϊόντων, των υλικών και των πόρων στην οικονομία όσο το δυνατόν περισσότερο, με παράλληλη ελαχιστοποίηση της δημιουργίας απορριμμάτων. Μια πιο κυκλική οικονομία και η βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων θα συμβάλει στην τόνωση των επενδύσεων με βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα οφέλη για την οικονομία, το περιβάλλον και την απασχόληση.

²⁵ Όπως προβλέπεται στο πρόγραμμα εργασίας της, η Επιτροπή θα υποβάλει δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία στα τέλη του 2015.

4. Υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές

Τα δημοσιονομικά ελλείμματα μειώνονται και το δημόσιο χρέος φαίνεται να έχει φτάσει στο απόγειό του. Η οικονομική ανάκαμψη και τα χαμηλότερα επιτόκια, καθώς και η συνέχιση των προσπαθειών δημοσιονομικής εξυγίανσης σε ορισμένες χώρες, συμβάλλουν στη μείωση του ονομαστικού δημοσιονομικού ελλείμματος. Το δημόσιο χρέος στην ΕΕ και στη ζώνη του ευρώ αναμένεται να μειωθεί οριακά το 2015, μετά από πολλά διαδοχικά έτη έντονων αυξήσεων. Η μείωση του αριθμού των χωρών υπό διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος αντικατοπτρίζει τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί κατά τα τελευταία έτη. Ωστόσο, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλό σε πολλά κράτη μέλη. Αυτό λειτουργεί ως τροχοπέδη για την οικονομική ανάπτυξη και τα καθιστά πιο ευάλωτα σε δυσμενείς αναταράξεις.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης προβλέπει το κατάλληλο πλαίσιο για να διασφαλιστεί ότι τα δημόσια οικονομικά έχουν εισέλθει και παραμένουν σε βιώσιμη τροχιά, αξιοποιώντας πλήρως τα διαθέσιμα δημοσιονομικά περιθώρια. Η Επιτροπή μόλις εξέδωσε γνώμες για τα σχέδια δημοσιονομικών προγραμμάτων των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ²⁶. Κατά την εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, όπως επιβεβαιώθηκε στο πλαίσιο της παρούσας δέσμης, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της εξαιρετικού χαρακτήρα εισροής προσφύγων. Οι πληροφορίες που παρέχονται από τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά την αξιολόγηση (εκ των υστέρων) των πιθανών προσωρινών αποκλίσεων από τις απαιτήσεις του ΣΣΑ για το 2015 και το 2016.

Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός για το τρέχον και το επόμενο έτος είναι σε γενικές γραμμές ουδέτερος στη ζώνη του ευρώ και στο σύνολο της ΕΕ. Τούτο φαίνεται να ενδείκνυται δεδομένου του διττού στόχου της μακροπρόθεσμης διατηρησιμότητας των δημόσιων οικονομικών και της βραχυπρόθεσμης μακροοικονομικής σταθεροποίησης.

Σε επίπεδο κρατών μελών θα πρέπει να διατηρηθούν υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές που τηρούν τους κοινούς δημοσιονομικούς κανόνες. Αυτό είναι βασικό για τη μείωση του δημόσιου χρέους και την αποκατάσταση των αναγκαίων δημοσιονομικών αποθεμάτων παράλληλα με την εφαρμογή πολιτικών που δεν επιτείνουν τις κυκλικές διακυμάνσεις. Η δημοσιονομική προσπάθεια θα πρέπει να διαφοροποιηθεί ανάλογα με το κράτος μέλος, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές προκλήσεις όσον αφορά τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη σταθεροποίηση της κυκλικής θέσης, αλλά παράλληλα και οι δευτερογενείς επιπτώσεις, ιδίως μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ. Σημειώνεται πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση των εθνικών δημοσιονομικών πλαισίων, τα οποία είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη και τη διατήρηση των κατάλληλων δημοσιονομικών πολιτικών. Η Επιτροπή προτίθεται να δημοσιεύσει την έκθεσή της σχετικά με την ενσωμάτωση του δημοσιονομικού συμφώνου στο εθνικό δίκαιο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 της ΣΣΣΔ, στις αρχές του 2016.

Η σύνθεση των δημοσιονομικών στρατηγικών πρέπει να δίνει ακόμα μεγαλύτερη προτεραιότητα σε φιλοαναπτυξιακές δαπάνες και να διατηρεί τις παραγωγικές δημόσιες επενδύσεις. Οι μεγαλύτερες περικοπές δαπανών που σχεδιάζονται από κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ για το επόμενο έτος επηρεάζουν το μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα και τις κρατικές προμήθειες αγαθών και υπηρεσιών. Η προγραμματιζόμενη προσαρμογή πιθανότατα

²⁶ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. COM(2015) 800.

δεν θα επηρεάσει τις μεσοπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης, μολονότι ενδέχεται να υπάρχουν περιθώρια πιο φιλοαναπτυξιακών επιλογών όσον αφορά τη σύνθεση των δαπανών. Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα των κρατών μελών στο πλαίσιο των υφιστάμενων προγραμμάτων δαπανών όσον αφορά την επίτευξη των στόχων τους θα πρέπει να επανεξετάζεται συστηματικά και, όταν χρειάζεται, να ενισχύεται με την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων.

Αποτελεσματικότερα και δικαιότερα φορολογικά συστήματα

Από την πλευρά των εσόδων, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα φορολογικά συστήματα θα είναι αποτελεσματικά και φιλοαναπτυξιακά. Τούτο περιλαμβάνει τη φορολογική ελάφρυνση της εργασίας, η οποία δύναται να συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της απασχόλησης και της προσαρμοστικότητας της αγοράς εργασίας.

Επιπλέον, πρέπει να αντιμετωπιστεί η φορολογικά μεροληπτική μεταχείριση του χρέους στη φορολογία. Στο πλαίσιο της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και, συνεπώς, σε επενδύσεις, η προνομιακή φορολογική μεταχείριση του χρέους, που προκύπτει από τη φορολογική έκπτωση των πληρωμών τόκων, είναι ένας από τους λόγους προτίμησης του χρέους έναντι των ιδίων κεφαλαίων. Στο επίπεδο των κρατών μελών, αυτή η μεροληπτική μεταχείριση του χρέους κατά τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων μπορεί να ρυθμιστεί με εξάλειψη των στρεβλώσεων από τη διαφοροποίηση της φορολογίας. Στο πλαίσιο των ευρύτερων εργασιών που διεξάγονται για την κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών (ΚΕΒΦΕ), η Επιτροπή θα εξετάσει τρόπους για την αντιμετώπιση της μεροληπτικής μεταχείρισης του χρέους. Η Επιτροπή θα υποβάλει νέα πρόταση το 2016.

Επίσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επικεντρώσουν την προσοχή τους στη μείωση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Αυτό θα συμβάλει στην εξασφάλιση εσόδων, π.χ. για δημόσιες επενδύσεις ή για τη μείωση της φορολογίας. Τα κράτη μέλη μπορούν να καταπολεμήσουν τη φορολογική απάτη, τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή μέσω της επιβολής του νόμου, με μεγαλύτερη διαφάνεια και στενότερη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων εθνικών φορολογικών αρχών. Η Επιτροπή υπέβαλε, τον Ιούνιο, σχέδιο δράσης που αποβλέπει στην αποκατάσταση της σχέσης μεταξύ φορολόγησης και τόπου οικονομικής δραστηριότητας, στην αντιμετώπιση της διάβρωσης της φορολογικής βάσης και της μεταφοράς κερδών από ορισμένες πολυεθνικές εταιρείες και στην ενίσχυση της φορολογικής διαφάνειας. Επίσης, τον Μάρτιο, η Επιτροπή πρότεινε δέσμη μέτρων για την ενίσχυση της φορολογικής διαφάνειας, βασικό στοιχείο της οποίας αποτελεί η καθιέρωση της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τις φορολογικές συμφωνίες τύπου «tax ruling»²⁷ με κάθε εταιρική οντότητα.

Αντιμετώπιση της δημογραφικής πρόκλησης

Η υγιέστερη και μεγαλύτερη σε διάρκεια ζωή είναι σημαντικότερο επίτευγμα των κοινωνιών μας. Απαιτούνται πλέον υπεύθυνες πολιτικές ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα

²⁷ Η φορολογική συμφωνία αφορά τον τρόπο με τον οποίο μία δημόσια διοίκηση κράτους μέλους καθορίζει τη φορολόγηση για μια ιδιαίτερη δομή και επιχειρηματική πρακτική στο εν λόγω κράτος μέλος.

συστήματα συντάξεων, υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας περίθαλψης είναι οικονομικώς βιώσιμα και μπορούν να παρέχουν επαρκή προστασία σε όλους. Η πρόδος που σημειώθηκε όσον αφορά τη μεταρρύθμιση των ευρωπαϊκών μοντέλων κοινωνικής προστασίας κατά την τελευταία δεκαετία, ιδίως στον τομέα των συντάξεων, είναι σημαντική. Στην πλειονότητα των χωρών το σύστημα προσαρμόστηκε ώστε να αντιμετωπίσει καλύτερα τις δημογραφικές επιπτώσεις που θα γίνουν εμφανείς κατά την επόμενη δεκαετία. Εδώ δεν περιλαμβάνονται μόνο γενικές αυξήσεις των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, αλλά και περιορισμοί όσον αφορά την πρόωρη συνταξιοδότηση.

Αυτές οι μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα περισσότερα κράτη μέλη, οι οποίες λειτουργούν υπέρ της βιωσιμότητας, μπορούν να οδηγήσουν σε νέες προκλήσεις. Γενικά, οι μεταρρυθμίσεις συμβάδισαν με τον εξορθολογισμό των δημόσιων συνταξιοδοτικών συστημάτων. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα έχουν διαρκή στήριξη και επιτυχία, ενδέχεται να χρειάζονται και άλλα συνοδευτικά μέτρα για τη διατήρηση των συνταξιοδοτικών εισοδημάτων, π.χ. παράταση του εργασιακού βίου και παροχή άλλων εισοδημάτων συνταξιοδότησης μέσω επικουρικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης. Παράλληλα, τα κράτη μέλη πρέπει να στηρίζουν την ανάπτυξη συλλογικών και ατομικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων που να συμπληρώνουν τα δημόσια συνταξιοδοτικά συστήματα, μεταξύ άλλων, μέσω της άρσης των εμποδίων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να διαδραματίσουν εν προκειμένω σημαντικό ρόλο, ανάλογα με τις εθνικές πρακτικές.

Όσον αφορά τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας περίθαλψης, οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνεχίσουν να ενισχύουν την οικονομική αποδοτικότητά τους και να εξασφαλίζουν την κατάλληλη πρόσβαση σε αυτά. Οι δημογραφικές προκλήσεις δεν επηρεάζουν μόνο τις συντάξεις αλλά και τις δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας περίθαλψης. Υγιέστερος πληθυσμός σημαίνει μεγαλύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και αυξημένη παραγωγικότητα της εργασίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν μέτρα για να εξασφαλιστεί βιώσιμη χρηματοδοτική βάση, να ενθαρρύνουν την παροχή και την πρόσβαση σε αποτελεσματικές υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, την καλή σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας κατά τη χρήση των φαρμάκων και τη βελτίωση των δημόσιων συμβάσεων, να βελτιώσουν την ολοκλήρωση της περίθαλψης μέσω ενημερωμένων διαύλων πληροφοριών (όπως η ηλεκτρονική υγεία), να αξιολογήσουν τη σχετική αποτελεσματικότητα των τεχνολογιών της υγείας και να ενθαρρύνουν την προαγωγή της υγείας και την πρόληψη των ασθενειών.

5. Επόμενα βήματα

Η ΕΕ πρέπει να ενεργήσει αποφασιστικά και συλλογικά ώστε να ανταποκριθεί στις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις. Στην παρούσα ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, η Επιτροπή προτείνει αυτό να γίνει με βάση τους ενοποιημένους πυλώνες της επανεκκίνησης των επενδύσεων, της συνέχισης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και του εκσυγχρονισμού των δημόσιων οικονομικών, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην κοινωνική ένταξη. Η ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης δρομολογεί το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2016. Η Επιτροπή αναμένει τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και των ενδιαφερόμενων μερών σε όλα τα επίπεδα, ώστε να εμπλουτιστεί ο διάλογος και να οριστούν δράσεις προτεραιότητας.

Μαζί με τις συζητήσεις για τις προτεραιότητες της ζώνης του ευρώ που περιγράφονται στην ειδική σύσταση, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να συμφωνήσουν επί των

προτεραιοτήτων της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ για το επόμενο έτος. Αυτές θα αποτελέσουν τις κατευθύνσεις για το περιεχόμενο των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων και των προγραμμάτων σταθερότητας/σύγκλισης των κρατών μελών τον Απρίλιο, καθώς και για τις αντίστοιχες ειδικές ανά χώρα συστάσεις τον Μάιο.

Η επιτυχία εξαρτάται από την ισχυρή, κοινή δέσμευση των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με όλους τους φορείς για να εξασφαλίσει ότι η ανάκαμψη έχει τεθεί σε βιώσιμη τροχιά και ότι η Ευρώπη μπορεί να αξιοποιήσει πλήρως το δυναμικό απασχόλησης και ανάπτυξης που διαθέτει.

ΤΟ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Η Επιτροπή έχει εξορθολογίσει σημαντικά το ευρωπαϊκό εξάμηνο κατά το τελευταίο έτος, με την καθιέρωση πιο ουσιαστικού διαλόγου με τα κράτη μέλη. Λόγου χάριν, συζητά εκ των προτέρων με τα ενδιαφερόμενα μέρη σε όλα τα επίπεδα, εστιάζει τις κατευθυντήριες γραμμές που προσφέρει και δημοσιεύει τις εκθέσεις ανά χώρα τον Φεβρουάριο, αφήνοντας περισσότερο χρόνο για την προετοιμασία των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Όπως εξαγγέλθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 2015,²⁸ από τον τρέχον Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα υπάρξουν περαιτέρω βελτιώσεις:

- Μεγαλύτερη ενοποίηση της διάστασης της ζώνης του ευρώ με τις εθνικές διαστάσεις. Η εύρυθμη λειτουργία και η ευρωστία της ζώνης του ευρώ είναι ζωτικής σημασίας για την ομαλή λειτουργία ολόκληρης της ΕΕ. Για να διευκολυνθεί αυτός ο συντονισμός, η ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης του 2016 συνοδεύεται από συστάσεις για τη ζώνη του ευρώ· τούτο αποτελεί σημαντική αλλαγή σε σχέση με τους προηγούμενους κύκλους εξαμήνων, κατά τους οποίους οι συστάσεις για τη ζώνη του ευρώ διατυπώνονταν παράλληλα με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις προς το τέλος του εξαμήνου.
- Μεγαλύτερη έμφαση στην απασχόληση και τις κοινωνικές επιδόσεις. Η απασχόληση και οι κοινωνικές πτυχές αναδεικνύονται ακόμη περισσότερο στο πλαίσιο της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών. Τρεις βασικοί δείκτες (το ποσοστό δραστηριότητας, η ανεργία των νέων, η μακροχρόνια ανεργία) χρησιμοποιούνται στην έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης του 2016 που συνοδεύει την παρούσα ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης. Μεγαλύτερη προσοχή δίνεται στην κοινωνική δικαιοσύνη στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων μακροοικονομικής προσαρμογής. Το σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση συνοψίζει τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες. Η ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων προωθείται σε όλα τα επίπεδα.
- Προώθηση της σύγκλισης μέσω της συγκριτικής αξιολόγησης και επιδίωξη βέλτιστων πρακτικών. Η Επιτροπή θα προτείνει σταδιακά δείκτες αναφοράς και θα ενισχύσει τις ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των πολιτικών ή θεματικών τομέων.
- Πιο στοχοθετημένη στήριξη των μεταρρυθμίσεων μέσω ταμείων της ΕΕ και τεχνικής βοήθειας. Η παρούσα ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης συνοδεύεται από πρόταση χρηματοδότησης της τεχνικής συνδρομής προς τα κράτη μέλη²⁹.

Επιπλέον, όπως προτάθηκε την 21η Οκτωβρίου, η οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ θα βελτιωθεί μέσω πρακτικών βελτιώσεων της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών και της εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, καθώς και με τη σύσταση ενός συμβουλευτικού Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου και ενός δικτύου εθνικών Συμβουλίων Ανταγωνιστικότητας.

²⁸ COM (2015) 600.

²⁹ COM(2015) 701.